

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น กรณีศึกษาของ อบต. ต่างระดับชั้นของจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 114 ราย แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา อบต. สุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ (อบต. ชั้น 1) จำนวน 50 ราย และ อบต. สันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (อบต. ชั้น 5) จำนวน 64 ราย ประกอบด้วยสมาชิก อบต. จำนวน 49 ราย (ร้อยละ 43.0) กลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มเกษตรกร รวม 65 ราย (ร้อยละ 57.0) ในส่วนของสมาชิก อบต. จำนวน 49 ราย พบว่ามีตำแหน่งทางฝ่ายสภา อบต. จำนวน 35 ราย (ร้อยละ 71.4) ฝ่ายคณะกรรมการบริหาร อบต. จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 28.6) และส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง (ร้อยละ 91.8)

ในการศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อบต.
- 3) เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดในการเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ ที่มีระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน
- 4) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นระหว่าง อบต. ต่างระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน

จากการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 แนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 59.7 มีการเลือกใช้มาตรการทางรัฐศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน รองลงมาคือมาตรการทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง ทั้งนี้มีผลเนื่องมาจากปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ประชาชนทุกกลุ่มทุกระดับสามารถติดตามและรับทราบข้อมูลทุกด้านจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ จึงส่งผลให้มีความรู้เพิ่มพูนขึ้น ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในท้องถิ่นของตนจึงเห็นว่า วิธีแก้ไขปัญหาที่ดีควรใช้หลักการปกครองเข้ามาช่วย ซึ่งก็คือหลักการหรือมาตรการทางรัฐศาสตร์

มาตรการทางรัฐศาสตร์เป็นมาตรการที่ใช้หลักการพูดคุย การเจรจา เพื่อประนีประนอม หรือตกลงในปัญหาด้วยการใช้เหตุผลมากกว่าการใช้กำลังหรือวิธีการรุนแรงประการต่างๆ ได้ตอบซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลสำคัญก็คือ เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันการสูญเสียทรัพยากรด้านต่าง ๆ และที่สำคัญอย่างยิ่งของมาตรการทางรัฐศาสตร์ก็คือ สะดวก รวดเร็ว ใช้ได้กับทุกปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถตกลงปัญหากันได้ทันทีระหว่างผู้เดือดร้อนจากปัญหากับผู้สร้างปัญหา (ส่วนใหญ่เป็นตัวแทน) สามารถเจรจาตกลงกัน โดยอาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ประสานความเข้าใจซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับทราบข้อตกลงหรือสัญญาที่กระทำขึ้น จึงทำให้มาตรการทางรัฐศาสตร์ได้รับความนิยมในการนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ เพราะในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน แต่ถ้าใช้มาตรการทางรัฐศาสตร์แล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้คลี่คลายลงได้ก็จำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางอาญาและทางแพ่งแก้ไขต่อไป

ในขณะที่มาตรการทางอาญา เป็นมาตรการที่มีลักษณะเป็นการตอบโต้ผู้กระทำผิด ด้วยวิธีการจับกุมดำเนินคดีและพิจารณาคดีตัดสินลงโทษด้วยการจำคุกอย่างสมเหตุสมผลแก่ความผิด เพื่อเป็นการลงโทษและป้องกันมิให้มีผู้กระทำผิดต่อไป ดังนั้นขั้นตอนในการตอบโต้โดยเฉพาะการเข้าจับกุมผู้กระทำผิด แต่ความเป็นจริงที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มักพบว่า ส่วนใหญ่มักจะมีการใช้กำลังกระทำต่อกันอย่างรุนแรง บางครั้งสถานการณ์อาจรุนแรงถึงขั้นใช้อาวุธเข้าต่อสู้กัน มีผลทำให้ทั้งฝ่ายผู้กระทำผิดและฝ่ายที่เข้าจับกุม (เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง) ต้องได้รับบาดเจ็บและถึงขั้นเสียชีวิตได้ ตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าที่ป่าไม่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าจับกุมผู้กระทำผิดลักลอบตัดไม้และแปรรูปไม้ มีส่วนน้อยที่เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้โดยไม่มีการขัดขืนหรือต่อสู้เจ้าพนักงาน แต่ส่วนใหญ่พบว่า ผู้ถูกจับกุมจะหลบหนีเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม และใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้กับเจ้าพนักงานทำให้ต่างได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตตามที่เคยปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่าง ๆ มาแล้ว

สำหรับมาตรการทางแพ่ง ส่วนใหญ่เป็นวิธีการทางกฎหมาย ที่มีลักษณะการโต้ตอบไม่รุนแรงเหมือนเช่นมาตรการทางอาญา แต่กระบวนการที่จะนำไปสู่มาตรการทางแพ่งจะต้องเริ่มด้วยการแจ้งข้อหาการกระทำผิดให้ผู้กระทำผิดทราบ แล้วดำเนินการจับกุมและพิจารณาลงโทษ โดยปกติจะใช้วิธีการปรับสินไหมทดแทน หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผล บางครั้งทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้น มิได้รับการคลี่คลายลงโดยเร็ว จึงทำให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนมีความรู้สึกว่ามีได้รับการเหยียดแลหรือความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทันทีที่ ตัวอย่างปัญหาที่เคยปรากฏให้เห็นปัญหานี้ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้แม่น้ำเน่าเสีย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนกว่าปัญหาจะได้รับการคลี่คลาย คือ โรงงานหยุดปล่อยน้ำเสีย น้ำในแม่น้ำลำคลองมีความสะอาดกลับดังเดิม ต้องใช้เวลานาน ในขณะที่ประชาชนกว่าที่จะได้รับ

ค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ต้องสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรหรือการเพาะเลี้ยงอย่าง มากไปแล้ว และต้องช่วยเหลือตัวเองในการหาน้ำดื่มมาใช้ในกิจกรรมและครัวเรือนของตน เป็นต้น

ดังนั้น จากเหตุผลข้างต้นทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้ มีแนวความคิดเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน มากกว่ามาตรการทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง

5.1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก อบต. ดังนี้

5.1.2.1 ปัจจัยภายใน ในการศึกษานี้ได้แก่ บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของ อบต. จากการศึกษาสรุปได้ว่า

1. ปัจจัยด้านบทบาทของ อบต.

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีความเห็นว่า ในรอบปีที่ผ่านมา อบต. ของตนได้มีบทบาทมากในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน สำหรับประเด็นบทบาทที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า อบต. ได้มีบทบาทอย่างมากถึงร้อยละ 65.8 ได้แก่ การไม่สนับสนุนให้มีการสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน เช่น การนำขยะมาทิ้ง ปล่องน้ำเสีย ควันพิษ สร้างกลิ่นเหม็น ทำให้เกิดเสียงดัง รบกวนตลอดเวลา จนทำให้ประชาชนเสียสุขภาพจิต และบั่นทอนสุขภาพกาย เป็นต้น และอันดับรองลงมาร้อยละ 62.3 เห็นว่าได้แก่การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ อบต. ให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

จากผลการเปรียบเทียบบทบาทของ อบต. กับการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างต่างก็มีการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกัน โดยมีแนวคิดเลือกใช้มาตรการทางรัฐศาสตร์มากกว่ามาตรการทางด้านอื่น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บทบาทของ อบต. มิได้มีผลโดยตรงต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

2. ปัจจัยด้านหน้าที่และความรับผิดชอบของ อบต.

สำหรับปัจจัยด้านนี้สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.5 มีความเห็นโดยภาพรวมว่า อบต. ได้มีการดำเนินการตามหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการรักษาความสะอาดของชุมชน เช่น ถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอย

และสิ่งปฏิภูล ซึ่งมีการดำเนินการสูงถึงร้อยละ 90.4 รองลงมาคือ การดำเนินการด้านดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 81.6)

ในการเปรียบเทียบปัจจัยนี้กับการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็น ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่างมีการเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มาใช้แก้ไขปัญหามลพิษในท้องถิ่นของตนที่เหมือนกัน จึงกล่าวได้ว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของ อบต. ไม่ได้มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อ แนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่โดยตรง

3. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม

ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ของ อบต. จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.6 มีความรู้ความเข้าใจดี และมีเพียงโดยมีผู้ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เพียงร้อยละ 4.4 เท่านั้น สำหรับประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดได้แก่ ตัวอย่างการ บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม เช่น หน่วยงานของรัฐสั่งให้โรงงานที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำจนทำให้ แม่น้ำเน่าเสีย ต้องหยุดประกอบการชั่วคราวจนกว่าจะมีการแก้ไขให้ดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความ เข้าใจสูงถึงร้อยละ 99.1 รองลงมาคือ กรณีตัวอย่างโรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำลำคลองโดยไม่ได้ รับอนุญาต ซึ่งอุตสาหกรรมจังหวัดสามารถสั่งให้โรงงานนั้นยุติการกระทำดังกล่าวได้ มีจำนวนคิดเป็น ร้อยละ 95.6

ส่วนการเปรียบเทียบปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวคิดไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีการเลือกใช้มาตรการ ทางรัฐศาสตร์มากที่สุด รองลงมา คือมาตรการทางอาญา จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยภายในที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นไม่มีผลต่อแนวคิดการเลือกมาตรการ ทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมของ อบต. เชียงใหม่โดยตรง

4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของ อบต.

จากผลการศึกษาในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.3 มีความเห็นว่า อบต. (สมาชิก อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต.) ได้มีส่วนร่วมมาก ในการพัฒนาท้องถิ่นของตน สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า อบต. มีส่วนร่วมมาก ที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ การให้ความสำคัญ กับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อนำไปประยุกต์ในการวางแผนปฏิบัติงาน และ การให้โอกาสประชาชนร่วมตัดสินใจกำหนดกรอบในการปฏิบัติงาน โดยคิดเป็นร้อยละ 36.0 เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด คิดเป็นร้อยละ 34.2

ในการเปรียบเทียบปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของ อบต. กับการเลือกมาตรการทาง

กฎหมายสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนมากกว่ามาตรการทางอาญาและทางแพ่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยภายในที่เป็นความร่วมมือของ อบต. ไม่ได้มีอิทธิพลหรือส่งผลโดยตรงต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

5.1.2.2 ปัจจัยภายนอก ในที่นี้ได้แก่ ระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาชุมชนที่มีต่อ อบต.

1. ปัจจัยด้านระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของ อบต.

สำหรับระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.2 เห็นว่าอยู่ในระดับรบกวนและทำลายสุขภาพอนามัยประชาชน รองลงมาร้อยละ 22.8 เห็นว่าอยู่ในระดับรบกวนความสวยงามตามธรรมชาติ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าอยู่ในระดับอันตรายสูงสุดที่ทำลายลักษณะความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างสิ้นเชิง คิดเป็นร้อยละ 11.4

สำหรับผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของ อบต. กับ การเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยภายนอกที่เป็นระดับของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

2. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารใน อบต.

ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่นของตน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 83.3 ส่วนที่ไม่ได้รับรู้ มีเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น

สำหรับการเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารใน อบต. กับ การเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ จะเห็นว่า แนวคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้รับและไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างมีแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกัน และมีแนวคิดการเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือมาตรการทางอาญา ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. ไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

3. ปัจจัยด้านศรัทธาชุมชนที่มีต่อ อบต.

สำหรับศรัทธาชุมชน ส่วนใหญ่มีกลุ่มตัวอย่างมีศรัทธาชุมชนมากต่อ อบต. คิดเป็นร้อยละ 53.5 ส่วนที่เห็นว่าไม่มีศรัทธาชุมชน มีเพียงร้อยละ 0.9 เท่านั้น

ในการเปรียบเทียบปัจจัยด้านศรัทธาชุมชนที่มีต่อ อบต. กับการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างมีแนวความคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกัน หรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีแนวคิดเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มากกว่ามาตรการด้านอื่น ๆ จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เป็นศรัทธาชุมชน มิได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของอบต. เชียงใหม่

4. ปัจจัยด้านขนาดของ อบต.

สำหรับปัจจัยด้านขนาดของ อบต. กับการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อบต. ชั้น 1 มีการเลือกใช้มาตรการทางอาญา และมาตรการทางรัฐศาสตร์เท่ากันและมีอัตราส่วนที่เท่ากัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อบต. ชั้น 5 ส่วนใหญ่มีการเลือกใช้มาตรการทางรัฐศาสตร์ รองลงมาคือ มาตรการทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยนี้กับแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีการเลือกมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอกที่เป็นขนาด อบต. มีอิทธิพลต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่

5.1.3 แนวคิดการเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ ที่มีระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เชียงใหม่ จำแนกตามสมาชิก อบต. ที่มีระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน (ตารางที่ 42) สรุปได้ว่าสมาชิก อบต. ชั้น 1 ส่วนใหญ่มีการเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์ และทางอาญา ร้อยละ 58.1 และ 41.9 ส่วนสมาชิก อบต. ชั้น 5 ก็มีการเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์ และทางอาญาด้วยเช่นเดียวกัน ร้อยละ 66.7 และ 27.8 ตามลำดับ และจากการเปรียบเทียบ พบว่า สมาชิก อบต. ชั้น 1 และ ชั้น 5 ต่างมีการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงสามารถสรุปสมมุติฐานข้อที่ 1 ได้ว่า สมาชิก อบต. ที่มีระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน มีการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังนั้น สมมุติฐานข้อนี้จึงได้รับการปฏิเสธ

5.1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นระหว่าง อบต. ต่างระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นระหว่าง อบต. ต่างระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน และการทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 สามารถสรุปได้ว่า

ในส่วนของปัจจัยต่างที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิก อบต. การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ระดับปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. และศรัทธาของชุมชนที่มีต่อ อบต. เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดสามารถสรุปได้ว่า ทั้ง อบต. ชั้น 1 และ อบต. ชั้น 5 ต่างมีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เหมือนกัน เป็นไปแนวทางเดียวกันคือ มีเลือกมาตรการทางรัฐศาสตร์มากที่สุด

จากการทดสอบสมมุติฐานสรุปได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นไม่ได้มีผลต่อการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. ที่มีระดับชั้นและขนาดแตกต่างกัน

อนึ่ง การทดสอบสมมุติฐานแสดงว่า การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวคิดเลือกวิธีการทางรัฐศาสตร์มาใช้มากกว่ามาตรการทางอาญาและทางแพ่ง และวิธีการดังกล่าวปฏิบัติได้ผล เพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ โดยเห็นแก่ความเป็นญาติพี่น้อง ส่วนมาตรการด้านกฎหมายอาญาและแพ่งเป็นมาตรการที่รุนแรงและแข็งกระด้างกว่าลักษณะในทางปฏิบัติจึงเป็นการขอความร่วมมือของชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม อันแสดงถึงความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการเลือกมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น กรณีศึกษาของ อบต. ต่างระดับชั้นของจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ และจากประสบการณ์ในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ที่ผ่านมาของผู้ศึกษา มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. เนื่องจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มักเน้นไปทางด้านการพัฒนาความเจริญของชุมชนโดยการสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งเป็นถาวรวัตถุ อาทิ การสร้างถนน ศาลาที่พัก ตลาดชุมชน และอื่น ๆ เมื่อมองในด้านดีจะเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ได้นำความเจริญต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่นอย่างมากมาย ชาวบ้านสามารถเดินทางได้โดยสะดวก สามารถใช้ศาลาเป็นที่พักร้อน หรือหลบฝน มีตลาดชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านอย่างพอเพียง แต่ในทางกลับกัน มักพบปัญหาตามมา อาทิ ถนนคอนกรีตที่สร้างขึ้นกลายเป็นเขื่อนกั้นทางน้ำไหลผ่าน บางครั้งมีการถมคลองหรือลำเหมืองโดยไม่มีทางระบายน้ำทดแทนจึงทำให้เกิด สภาพปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ภาวะน้ำเอ่อล้นหรือท่วมขังในบางจุด ปัญหาของสัตว์และแมลงบางชนิดถูกรุกล้ำพื้นที่ที่อยู่อาศัยและการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ เนื่องจากอุณหภูมิของถนนคอนกรีตในช่วงเวลากลางวันและกลางคืนแตกต่างกัน และแตกต่างไปจากเดิมซึ่งอาจเคยเป็นถนนดินลูกรัง หรือถนนลาดยางมะตอย เป็นต้น จึงทำให้สัตว์บางชนิด เช่น คางคก กบ เขียด งู แมลงต่าง ๆ จำต้องถูกกักบริเวณหา

กินและดื่มน้ำที่สะอาดในช่วงเวลากลางวัน ดังเช่น ปัญหาการตัดถนนซูเปอร์ไฮเวย์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมภายในชุมชนซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ก็คือ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นควรมีการศึกษาถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ และรัดกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาที่มีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ๆ และควรเน้นการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมการอยู่ดีกินดีอันเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ขณะเดียวกันก็รักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงไว้ให้มากที่สุดโดยคำนึงถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

2. หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ จึงต้องร่วมมือประสานกันในลักษณะไตรภาคีเพื่อช่วยกันหามาตรการที่ถูกต้อง เหมาะสมกับพื้นที่ของตน และยึดแนวทางการป้องกันมิให้เกิดปัญหามากกว่าแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดที่รากเหง้าของปัญหา

3. นอกจากนี้เมื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศมีข้อน่าคิดว่า เราจะนำแนวทางแก้ไขปัญหาของเขามาประยุกต์ใช้ในประเทศของเราได้หรือไม่ เช่น การกำหนดให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ที่อยู่ในข่ายที่อาจก่อให้เกิดปัญหามลพิษได้ เช่น บริษัทซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์สารเคมีที่เป็นอันตราย เป็นต้น มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบตั้งกองทุนขึ้นมา ซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลเหล่านี้ไว้ล่วงหน้า และที่แน่นอนก็คือจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเอกชนผู้ประกอบการและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เจ้าของกิจการต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนเงินทดแทนความเสียหายจากปัญหามลภาวะ ก็ย่อมจะผลักรถหนีให้กับผู้บริโภคหรือใช้บริการ โดยเพิ่มราคาผลผลิตหรือเพิ่มค่าบริการมากขึ้น วิธีการคิดคำนวณเงินสมทบที่เรียกเก็บจากเจ้าของกิจการที่อาจก่อปัญหามลพิษ จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมซึ่งจะต้องคำนึงปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยเสมอ นั่นคือ การนำวิธีการแก้ไขปัญหาคดีสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในประเทศของเรา ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจของประเทศกับปัญหาสังคมที่ติดตามมาซึ่งได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน สิทธิส่วนบุคคลที่จะพึงมีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข

4. มีข้อสังเกตว่า การแก้ไขปรับปรุงมาตรการกฎหมายของประเทศไทย มักจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงตามปัญหาที่เกิดขึ้น คือต้องรอให้มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นก่อน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจะตระหนักในความสำคัญของปัญหา ซึ่งผลก็คือจะต้องมีการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีแม่น้ำแม่กลองเน่าเสีย เป็นต้น และอาจต้องมีการสูญเสียชีวิตของประชาชนผู้ได้รับอันตรายจากเหตุร้าย จึง

จะมีการแก้ไขปัญหา เราจึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงทัศนคติในเรื่องนี้ คือควรจะมีความรู้สึก คิดเห็นตรงกันว่า “การป้องกันดีกว่าการแก้ไข” มิใช่ถือลัทธินิยม “วัวหายแล้วจึงล้อมคอก” ดังเช่น กรณีสารโปรแตสเซียมคลอไรด์ระเบิดที่บ้านทุ่งฟ้าบด ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2542 ที่ผ่านมา

อึ้งในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองและองค์การบริหารส่วนตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น จึงอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับพื้นที่และรายละเอียดในประเด็นที่ทำการศึกษายู่มาก ซึ่งผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดการเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของ อบต. เป็นสำคัญ และรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อแนวคิดการเลือกมาตรการดังกล่าว จึงอาจมีรายละเอียดในแง่มุมอื่น ๆ ที่น่าสนใจต่อการเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ยังมิได้นำมาศึกษาหรือเสนอแนะในครั้งนี้ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงคาดว่าคงจะมีผู้สนใจที่จะทำการศึกษาถึงเรื่องนี้ในประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจต่อไปที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในครั้งนี้